

FARMTEST 106 - HALM-KALK-VAND I SENGEKUMMER

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se 'EU-kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne'

Halm-kalk-vand er et brugbart alternativ til sand i sengebåse, hvis man vel at mærke er indstillet på at yde den arbejdsindsats, som kræves for at vedligeholde sengene, ellers er der bedre at holde sig til kunstmadrasser.

Sand er fantastisk til køer i sengebåse. Men det er ikke muligt for alle at skifte til sand i sengene. Derfor har denne FarmTest kigget på halm-kalk-vand (HKV) som alternativ til sand som strømateriale i sengekummer.

FarmTesten har fokus på:

- Hvordan ændres madrassenge til sengekummer?
- Kan man lade de gamle madrasser ligge i sengene?
- Hvilket blandingsforhold skal man bruge?
- Hvordan starter man op med HKV?
- Hvad koster det, og hvor meget skal man bruge?
- Hvad gør man ved, at gangarealerne bliver mere beskidte?
- Det forlyder, at HKV i sengene har mange positive effekter. Kan vi måle det?
- Hvilke fordele og ulemper er der ved at bruge HKV?

HKV BLANDINGSFORHOLD

Landmændene i FarmTesten er pionerer. De har prøvet - og prøver fortsat - at finde den optimale blanding.

Kalk til sengebåse er pH neutral, pH ~ 7 og dermed ikke bakteriedræbende.

Miljøkalk anbefales til HKV (det er fri for sten og flint). Prisen er proportionel med afstanden til kalkbruddet. Kalkens berettigelse i sengebåsene er primært, at det har god sugsevne og derfor fungerer udtørrende. HKV skal bruges samme dag, som det blandes – ellers tager det varme.

I FarmTesten er der indsamlet 17 opskrifter på forholdet imellem halm, kalk og vand.

Opskrifterne, der er meget forskellige, kan inddeles i fire grupper: *Bundblanding*, *1:1:1*, *meget halm* og *meget kalk*.

Bundblandingerne, som er tunge og våde, indeholder meget kalk, en del vand og kun lidt halm. Vand binder kalk til halmen, og den tunge strøelse bliver liggende i sengene. Dermed er måtten straks stabil.

Eksempler på de tre andre typer meget forskellige opskrifter.

Mængden af vand i blandinger afhænger af stald, vejr og årstid – fx er der et større behov for vand i blandingerne om sommeren. Blandingen skal give et løst og blødt leje, som formes efter koen. Sengene må ikke blive hårde i bunden.

FarmTesten kan, på baggrund af denne undersøgelse, ikke sige, hvad der er det optimale HKV-blandingsforhold - hvis det findes?

Tip: Hold smittetrykket i skak ved at tømme sengene helt for halm, kalk og vand 2 gange årligt.

PRIS OG FORBRUG

Deltagerne i FarmTesten strøede 12-41 kg HKV/seng/uge, og det kostede 204-485 kr./seng/år, i gennemsnit 334 kr./seng/år – eksklusiv udgifter til maskiner og arbejdstimer.

MANAGEMENT

Management er alfa og omega, når det handler om at få sengekummer til at fungere, uanset om der er halmmadrasser, fiber, sand eller HKV i dem. De fleste strøede en eller flere gange om ugen.

Sengene skal være rene og tørre, og det kræver pasning, som koster opmærksomhed og tid - ellers kan der hurtigt blive problemer.

Når sengene er fyldt op, som de skal være, giver det let en del strøelse på gangene. Så er det vigtigt, at skrabere og afleveringsforhold kan klare opgaven.

FarmTesten anbefaler, at man forbereder gødningshåndteringen i stalden på større mængder gylle og strøelse end tidligere, *inden* man starter op med HKV.

Vær opmærksom på, at kalk kan bundfælde i gyllekanalerne – rør op i tide, hvis der er tegn på det.

EFFEKT

Mange landmænd havde valgt at lave flere forbedringer i stald og/eller management samtidig. Kun en af 10 landmænd i FarmTesten havde ikke lavet andre ændringer samtidig med bagkant og HKV. Derfor er det ikke så let at dokumenterer effekten af HKV alene.

Landmændene har et overvejende positivt indtryk af effekten af at skifte til HKV. Men nøgletal fra kun 5 besætninger kan ikke vise, om HKV er godt eller dårligt for sundhed og produktion.

Der er behov for en større undersøgelse, hvis effekten af HKV skal bevises.

En enkelt af de deltagende landmænd har fået lavet velfærdsregistreringer. Hos ham faldt forekomsten af køer med hårafslid på haserne fra 84 % til 28 % på ½ år.

FarmTesten viser, at der fortsat er et pionerarbejde i gang for at finde den "rigtige" opskrift på HKV – hvis den altså findes?

UDGANGSPUNKT FOR FARMTESTEN

10 landmænd, som har HKV i deres sengebåsekummer, er interviewet til FarmTesten. Besætningerne har i gennemsnit 181 køer, og de har brugt HKV i ½-3 år. Derudover er der medtaget informationer og erfaringer fra andre landmænd, som også bruger HKV i sengekummer, men som ikke er interviewet specifikt til denne FarmTest.

Læs hele FarmTesten [her](#)